

**Referat wygłoszony w dniu 25 października roku 2024
podczas XI Sympozjum Komisji Ergonomii PAU**

dr inż. arch. Anna Gumińska

Politechnika Śląska

Wydział Architektury

Katedra Projektowania i Badań Jakościowych w Architekturze

e-mail: anna.guminska@polsl.pl

ORCID: orcid.org/0000-0003-3620-9378

ERGONOMIA W PRZESTRZENI WSPÓŁCZESNEJ W MIEŚCIE

Przestrzeń miejska poddawana jest ciągłym zmianom.

Wynikają one między innymi z nowych potrzeb użytkowników, a także zmieniających się przepisów.

Dostępność przestrzeni, jej funkcjonalność powinna także spełniać warunki ergonomiczne.

Przedstawiono na podstawie badań literatury i przestrzeni miejskiej zagadnienia dostosowania tej przestrzeni między innymi dla osób starszych, możliwości integracji społecznej poprzez aranżacje przestrzenne.

Głównym celem jest przedstawienie możliwości wprowadzenia do przestrzeni miejskich nowych wartości dla realizacji potrzeb użytkowników, integracji międzypokoleniowej, dostosowania do różnych sprawności użytkowników, eliminowania zaniedbanych i niebezpiecznych, nieatrakcyjnych przestrzeni publicznych.

Działanie te zilustrowano poprzez wybrane przykłady zagospodarowanie przestrzennego niewielkich obszarów miejskich wykonanych w ramach inicjatywy „Mikroplanowanie przestrzenne”.

Przedstawiono wpływ zasad ergonomii na użyteczność i atrakcyjność przestrzeni miejskiej.

WSTĘP

W opracowaniu przedstawiono wielozakresowe działania w województwie Śląskim mogące doprowadzić do aktywizacji zdewastowanych terenów śródmiejskich.

Prezentowano działania wykonane w ramach przedsięwzięcia “Mikroplanowanie miejskie - metoda wspomagająca zarządzanie rozwojem przestrzennym miast” zorganizowanego przez Śląski Związek Gmin i Powiatów, Towarzystwo Urbanistów Polskich Oddział Śląski. Uczestnicy przedsięwzięcia to gminy, które zgłaszały teren do opracowania oraz zespoły projektowe specjalistów z różnych dziedzin i studentów. Powstały koncepcje zagospodarowania przestrzennego wybranych terenów wraz z analizami między innymi ekonomicznymi, historycznymi, funkcjonalnymi. Przedstawiono dwa przykłady tych działań opartych na podobnych schematach działań badawczo – projektowych (schematy na Rys. 1.): Ulica Henryka Sienkiewicza tzw. Ulica Kocia (od Rynku do ul. Grunwaldzkiej) z ciągiem pieszym poprzecznym (łącznik od Parku Zielona i ul. Zielona do ul. H. Sienkiewicza oraz od ul. A. Mickiewicza do ul. H. Sienkiewicza) w Jaworznie, woj. Śląskie (Autorzy: Anna Gumińska, Anna Wojtas, Agata Tomczyk, Łukasz Szydłowski, Klaudia Bondarenko, Weronika Dragan, Ewelina Kawecka) oraz Plac Tadeusza Kościuszki i Deptak Noblistów (ul. Górnicza) w Mysłowicach, woj. Śląskie (Autorzy: Anna Gumińska, Anna Wojtas, Agata Tomczyk, Łukasz Szydłowski, Karolina Pietruszka, Piotr Czerwiński, Weronika Dragan).

Rys. 1. Schemat Oddziaływanie, korelacje człowiek-środowisko miejskie i Plan działań
(oprac. A. Gumińska)

ZAŁOŻENIA KONCEPCJI

Cele koncepcji:

- wygodny, przyjazny, funkcjonalny ciąg komunikacyjny z główną funkcją handlową (tylko w Jaworzu) i z funkcjami uzupełniającymi: gastronomia, rekreacja, kultura,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa,
- chęć zatrzymania się w tym miejscu, robienia zakupów, przysiadania, przebywania, rekreacji,
- miejsce spędzania wolnego czasu, odpoczynku, rekreacji,

- miejsce spotkań dla wszystkich, przestrzeń dostępna, wygodna, estetyczna, zrozumiała,
- miejsce reprezentacyjne, ważne dla mieszkańców,
- odpowiednie dla śródmieścia, przestrzeń uporządkowana, z charakterystycznymi elementami wystroju, miejsce edukujące,
- wprowadzające nowe technologie, ukazujące możliwości poprawy środowiska,
- przypominające o historii i bohaterach tej przestrzeni.

Głównymi elementami koncepcji są:

- uaktywnienie tej przestrzeni po 15tej poprzez umożliwienie elastycznego korzystania z różnorodnych funkcji, dodawania, odejmowania czy też przekształcania itp. funkcji według aktualnego zapotrzebowania,
- uporządkowanie przez wprowadzenie jednolitej kompozycji przestrzennej małej architektury np. ławki, lampy i stragany handlowe, gastronomiczne, miejsca rekreacji, wprowadzenie jednolitych podziałów estetycznych,
- dostosowanie dla osób o ograniczonej sprawności,
- ograniczenie ruchu kołowego lub jego częściowe wykluczenie,
- połączenie funkcjonalne tej przestrzeni z pobliskimi przestrzeniami miejskimi,
- uporządkowanie zieleni, nowe nasadzenia - nowa estetyka, nawierzchni ulicy i ciągu pieszego,
- zaciekawienie poprzez pokazanie możliwości technicznych (reklama aktywna)
- przywrócenie i nadanie nowych funkcji – m.in. edukacyjnej, kulturowej, gastronomicznej podkreślenie rangi miejsca, wprowadzenie czasowej, mobilnej i zdrowej gastronomii,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań z zakresu małej architektury (oświetlenie, wielofunkcjonalne ławki, zadaszenia, oszczędność energii, nowe proekologiczne technologie), ale przede wszystkim dla osób handlujących - wprowadzenie podziału przestrzennego porządkującego przestrzeń kompozycyjnie i funkcjonalnie (funkcjonalne wykorzystanie – zadaszenia, oświetlenie, reklama, informacje, wodotryski, ławki, inne),
- wprowadzenie rozwiązań zapewniających bezpieczną, funkcjonalną przestrzeń (bezpieczeństwo dzieci w pobliżu ulicy),
- zaangażowanie do aktywnego kształtowania przestrzeni okolicznych mieszkańców i osób korzystających z tej przestrzeni (rozwijanie wiedzy o okolicznych bohaterach tych przestrzeni, dbanie o zielen, konkursy, itp.).

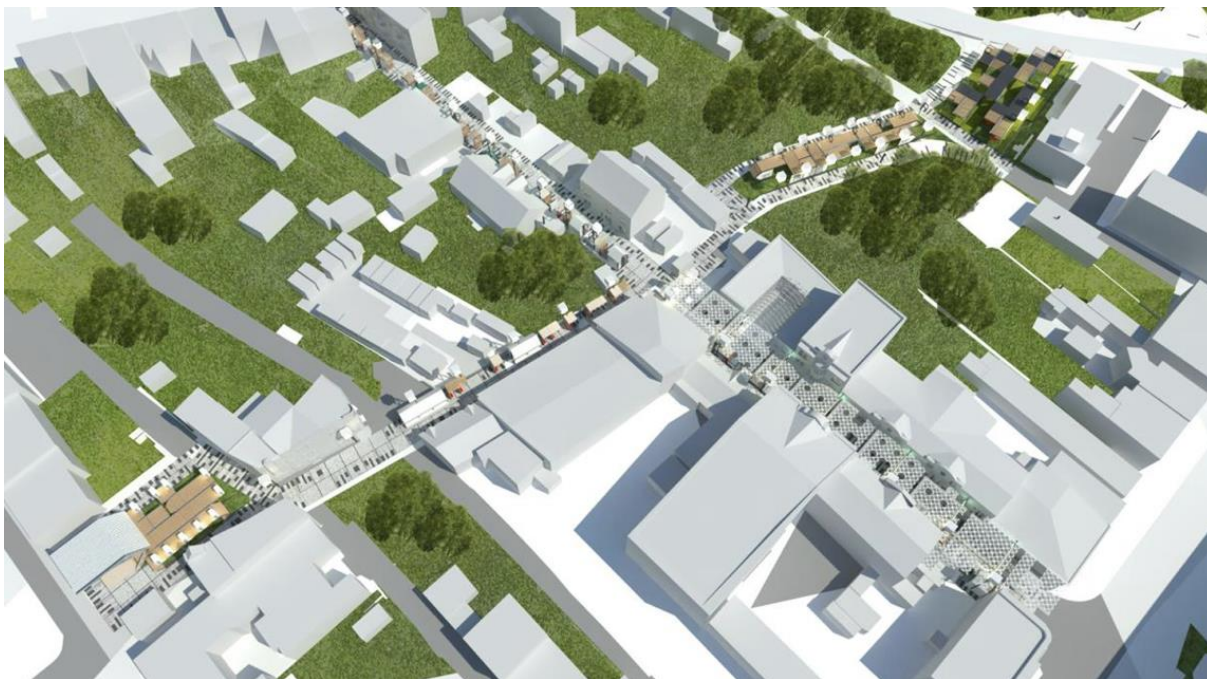
Poniżej przedstawiono omawiane przykłady.

Rys. 2. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego w Mysłowicach
(oprac. Zespołu Projektowego)

Rys. 3. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego w Mysłowicach, wizualizacje
(oprac. Zespołu Projektowego)

Rys. 4. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego w Jaworznie
(oprac. Zespołu Projektowego)

Rys. 5. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego w Jaworznie, wizualizacje
(oprac. Zespołu Projektowego)

WNIOSKI

Zagospodarowanie mikroprzestrzeni miejskiej z pewnością wpłynie na rozwój najbliższej okolicy, jak również większej części miasta. Nowe miejsce pomoże budować tożsamość lokalną oraz znacząco przyczyni się do aktywizacji mieszkańców i ich wzajemnej integracji.

Za pomocą wielu elementów zagospodarowania przestrzennego wprowadzona zostanie nowa estetyka w tej części miasta oraz nowy sposób funkcjonowania przestrzeni i poruszania się w niej. Założenia te osiągnięte będą poprzez:

- wzrost aktywności lokalnej, działania partycypacyjne (opieka, nadzór nad elementami wyposażenia przestrzennego)

- motywowanie osób korzystających z tej przestrzeni do aktywności społecznej poprzez wydarzenia odbywające w tej przestrzeni
- współpraca sąsiedzka, międzypokoleniowa, wolontariat
- wzrost poczucia bezpieczeństwa,
- wzmacnianie poczucia własności i współwłasności (odpowiedzialność i dbałość o własną przestrzeń),
- kierowanie uwagi na wartość kultury i tradycji, (np.: poznawanie historii w oparciu o nowoczesne technologie np. metodę odczytywania informacji przez skanowanie kodów QR, odniesienia na strony internetowe o danych sklepach, wydarzeniach, osobach)
- odwrócenie uwagi od negatywnych wzorców, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu
- estetyka miejsca jako bezpieczna, wartościowa przestrzeń należąca do jej użytkowników, przystosowana ergonomicznie do użytkowników.